

Ο ουρανοφάντωρ

/ [Γνώμες](#)

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄

Οὐρανοφάντωρ εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐκπέμπει λάμψη, φῶς, πού φθάνει ὡς τόν οὐρανό, ἀλλά ἀκόμη καί ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔρχεται καί μᾶς ἀποκαλύπτει τά μυστήρια τοῦ οὐρανοῦ. Μ' αὐτή, λοιπόν, τήν προσωνυμία ἀπεκλήθη ὁ Μέγας Βασίλειος, τοῦ ὁποίου τήν μνήμη ἐορτάζουμε τήν 1η Ἰανουαρίου.

Τῷ ὄντι, ὁ Μ. Βασίλειος ὑπῆρξε ἐκ τῶν ἐπιφανῶν θεοφόρων ἀγίων καί σοφῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας κατά τόν 4ο μ.Χ. αἰῶνα, ἀλλά ὥστόσο ἀνήκει στήν οἰκουμένη, γιατί κατέστη οἰκουμενικός διδάσκαλος καί καύχημα τῆς Ἐκκλησίας καί στή Δύση ἀνακηρύχθηκε ὡς ὁ Doctor Ecclesiae. Εἶναι ἐκεῖνος, «ὁ θεσπέσιος», ὡς τόν ἀποκαλεῖ ὁ Μ. Φῶτιος, ὁ ὁποῖος κατ' ἄριστον βαθμόν συνεδύασε τόν «θεωρητικόν» βίον, μέ τόν πρακτικόν, ἔνωσε ἁρμονικά θύραθεν καί χριστιανική παιδεία, φιλοσοφική διανόηση καί θεολογική ἀκρίβεια, συγγραφή καί συνειδητή χριστιανική βιοτή, πίστη στό Θεό καί ἀγάπη πρός τόν πλησίον μέ ἔργα

φιλανθρωπίας.

Δύο, πολύ χαρακτηριστικά, τροπάρια τοῦ Ὁρθρου τῆς ἑορτῆς του συμπτύσσουν τό ὑψηλό φρόνημα καί τό πρακτικό μυαλό τοῦ Ἀγίου. Τό πρῶτον: «Ὁλος ἱερωμένος Θεῷ, καί ὁλοτρόπως ἐκ παιδὸς ἀνακείμενος, σοφίας τῆς ὑπερσόφου, καταυγασθεὶς ταῖς αὐγαῖς, τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν διετράνωσας· λαμπρῶς ἐξηγούμενος, καὶ σοφῶς διηγούμενος, τὴν ἐν τοῖς οὖσιν, εὐταξίαν ποιούμενος, ἐπιγνώσεως, θειοτέρας ὑπόθεσιν.». Καί τό δεύτερον: «Πατὴρ ὀρφανῶν, καὶ χηρῶν προασπιστής καὶ πλοῦτος πένησι, τῶν ἀσθενούντων ἡ παράκλησις, καὶ τῶν ἐν πλούτῳ κυβέρνησις, γήρως βακτηρία ἐδείχθης, παιδαγωγία νεότητος καὶ μοναζόντων ἀρετῆς, κανὼν Βασίλειε».

*

Ἀδρομερῶς, ἡ πολιτεία του, κινήθηκε μεταξύ τῶν συγκεκριμένων θεμάτων καὶ προβλημάτων τῆς ἐποχῆς του καὶ τῆς κατὰ πάντα ἐφαρμογῆς τοῦ θείου θελήματος. Γεννημένος τό 329 μ.Χ. στήν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας ἀπό ἀρχοντική χριστιανική οἰκογένεια, ἔλαβε μόρφωση κατ' ἀρχὴν στίς σχολές τῆς γενέτειράς του καὶ ἀργότερα στήν Κων/λη ἔχοντας μάλιστα ὡς διδάσκαλο τόν περίφημο εἰδωλολάτρη, τόν Λιβάνιο, ὁ ὁποῖος καί ἐκτιμοῦσε βαθύτατα τόν Βασίλειο. Κάποια ἡμέρα, ὁ διδάσκαλος, ὅταν διάβασε μιά ἐπιστολή τοῦ μαθητοῦ του, φώνηξε γεμᾶτος χαρά: «Νενικήμεθα!» «Καί τίνα σύ νενίκησαι νίκην καὶ πῶς οὐκ ἀλγεῖς νενικημένος;» τόν ρωτοῦν. Ἀπό ποιόν δηλαδή ἐσύ νικήθηκες καὶ πῶς δέν θλίβεσαι πού νικήθηκες; Τότε ἐκεῖνος τούς ἀπάντησε: «Ἐν κάλλει ἐπιστολῶν ἦττημαι. Βασίλειος δέ κεκράτηκε. Φίλος δέ ὁ ἀνὴρ καὶ διὰ τοῦτο εὐφραίνομαι». Ὁ Μ. Βασίλειος, πράγματι, ὑπερέβαλε τούς συγχρόνους του «ἐν λόγοις καὶ ἐν τῇ σοφίᾳ». Ἀργότερα σπουδάζει στάς κλεινάς Ἀθήνας, τὴν φιλοσοφία, τὴν ρητορική, τὰ νομικά, τὰ μαθηματικά, τὴν ἀστρονομία, τὴν ἰατρική. Κατέστη τρόπον τινα «πανεπιστήμων». Μάλιστα, ὑπῆρξε συμμαθητὴς τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου. Γενόμενος ὅμως ἐγκρατὴς τῆς «ἀληθοῦς φιλοσοφίας» ἀπεσύρθη στό ἡσυχαστήριο τοῦ Πόντου, ὅπου διὰ τῆς πράξεως ἀνέβηκε στή «θεωρία τῶν ὄντων». «Οὐρανοφάντωρ» καὶ ἐδῶ.

Ἀργότερα, τό 370 κληθεὶς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, τιμήθηκε μέ τό ἀξίωμα τῆς Ἀρχιερωσύνης, γενόμενος Ἐπίσκοπος Καισαρείας. Ὅλη τὴν γνώση του, ὅλο του τό ἀγωνιστικό φρόνημα, τὰ διέθεσε πρὸς δόξαν Κυρίου καὶ τὴν εὐκλειαν τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Μ. Βασίλειος ἐπετέλεσε ἕνα θαυμαστό ποιμαντορικό ἔργο καὶ φανέρωσε στήν πράξη ὅλα τὰ σπάνια πνευματικά του χαρίσματα. Ἑρμήνευσε τὴν Ἀγία Γραφή, θεολόγησε περὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, κατετρόπωσε τίς αἱρέσεις, δίδαξε τόν λαό τοῦ Θεοῦ, ρύθμισε τὰ ἥθη τῆς κοινωνίας, διεμόρφωσε πρῶτος αὐτός τό ἀσκητικό πολίτευμα τῶν μοναχῶν, ἀπασχολήθηκε μέ τίς ὑλικές ἀνάγκες

τῶν συνανθρώπων του, ἵδρυσεν τὴν περίφημη, ὡς ὀνομάστηκε ἀργότερα, «Βασιλειάδα», σωστή Ἀκρόπολη Ἀγάπης, συνέγραψε πραγματεῖες καὶ ποιμαντικές ἐπιστολές γιὰ νὰ ἰσχύει τό λεχθέν: «Ζῇ Βασίλειος καὶ θανὼν ἐν Κυρίῳ, ζῇ καὶ παρ' ἡμῖν ὡς λαλῶν ἐκ τῶν βιβλίων».

Ὡστόσο ἀπὸ τό πολύμορφο ποιμαντορικό καὶ συγγραφικό ἔργο του, ἀξίζει νὰ μείνουμε σέ πέντε σημεῖα ἐξόχως διδακτικά καὶ γιὰ μᾶς σήμερα.

Πρῶτον, τό ἡρωϊκόν του φρόνημα: Ὁ Μ. Βασίλειος κλήθηκε ν' ἀντιμετωπίσει τόν ἀσεβῆ καὶ ὀπαδὸ τῆς φοβεραῆς αἵρέσεως τοῦ αὐτοκράτορα Οὐάλεντα. Ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκόπου Βασιλείου στέκει ἀγέρωχος καὶ ἀκατάβλητος ὁ ὑπαρχος Μόδεστος, ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ αὐτοκράτορα, ὁ ὁποῖος μέ αὐστηρά λόγια προσπαθεῖ νὰ μεταπείσει τόν Βασίλειον ἐκτελῶντας τὴν αὐτοκρατορική ἐντολή. Τὴν ἐξιστόρηση τῆς συγκλονιστικῆς αὐτῆς συνάντησης, μᾶς τὴν ἔχει διασώσει ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Ἰδού λοιπόν: «Ἀπευθυνόμενος ὁ ὑπαρχος πρὸς τόν Βασίλειον εἶπε: Πῶς ἐσκέφθης σύ – ἀνέφερε τό ὄνομά του χωρὶς νὰ τόν ἀξιῶσιν νὰ τόν ὀνομάσῃ ἐπίσκοπον- καὶ τολμᾷς νὰ ἀνθίστασαι ἐναντίον τῆς ἐξουσίας, μόνος δέ σύ ἐξ ὅλων φέρεσαι μέ τόσῃν αὐθάδειαν;

-Διατί ἡ ἐρώτησις αὕτη; ἀπήντησεν ὁ Βασίλειος. Ποία δέ ἡ ἀπειθεία καὶ ἡ ὑπεροψία μου; Διότι ἀκόμη δέν ἠμπορῶ νὰ ἐννοήσω.

-Διότι δέν ἀκολουθεῖς τὴν θρησκείαν τοῦ βασιλέως, ἐνῶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ὑπετάχθησαν καὶ ἠττήθησαν, λέγει ὁ ὑπαρχος.

-Δέν εἶναι ὅμως ἀρεστά αὐτά εἰς τόν ἰδικόν μου Βασιλέα, εἶπεν ὁ Βασίλειος· οὐδέ ἀνέχομαι νὰ προσκυνῶ ἓνα κτίσμα, ἐφ' ὅσον εἶμαι τοῦ Θεοῦ κτίσμα καὶ ἔχω τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι θά εἶμαι Θεός.

-Ἀλλ' ἡμᾶς πῶς μᾶς θεωρεῖς; Δέν εἴμεθα τίποτε ἡμεῖς, πού διατάσσομεν αὐτά; Πῶς λοιπόν; Δέν θεωρεῖς μέγα καὶ τιμητικόν τό νὰ ταχθῇς μέ τό μέρος μας καὶ νὰ μᾶς ἔχῃς φίλους καὶ συντρόφους;

-Ἀναγνωρίζω καὶ δέν ἀρνοῦμαι, ἀπήντησεν ὁ Βασίλειος, ὅτι σεῖς εἴσθε ὑπαρχοὶ καὶ ἐπιφανεῖς. Δέν εἴσθε ὅμως διόλου ἀνώτεροι ἀπὸ τόν Θεόν. Καὶ θεωρῶ σπουδαίαν μέν τὴν φιλίαν σας (πῶς ὄχι; πλάσματα Θεοῦ εἴσθε καὶ σεῖς), ἀλλ' ὅπως καὶ τοὺς ἄλλους Χριστιανούς, πού εἶναι ὑπήκοοί σας. Διότι δέν εἶναι ἐπίσημος ὁ Χριστιανισμός ἀπὸ τὴν ἀξίαν τῶν προσώπων, πού ἀνήκουν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ λόγῳ τῆς πίστεως.

Τότε πλέον ἐταράχθη ὁ ὕπαρχος, ἄναψε ἀπὸ τὸν θυμόν, ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν καθέδραν του καὶ μέ λόγια ὀρμητικώτερα λέγει:

-Πῶς λοιπόν, δέν φοβεῖσαι τὴν ἐξουσίαν;

-Τί θά μοῦ συμβῇ, τί πρόκειται νά πάθω; ἀπήντησεν ὁ Βασίλειος.

-Τί θά πάθης; Ἐνα ἀπὸ τὰ πολλά, πού εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν μου.

-Ποῖα εἶναι αὐτά; Εἶπέ τα μου διὰ νά τὰ γνωρίζω.

-Δήμευσις, ἐξορία, βάσανοι, θάνατος!

-Ἀπέιλησε ἄλλο τίποτε, ἂν ὑπάρχη· διότι κανέν ἀπὸ αὐτά, πού ἀνέφერες δέν ἡμπορεῖ νά μέ θίξῃ καὶ νά μέ βλάψῃ.

-Πῶς εἶναι δυνατόν καὶ μέ ποῖον τρόπον θά τό κατορθώσῃς; ἐρωτᾷ ὁ ὕπαρχος.

-Διότι, ἀπήντησεν ὁ Βασίλειος, δήμευσιν περιουσίας δέν ἡμπορεῖ νά ὑποστῇ ἐκεῖνος, πού δέν ἔχει τίποτε, ἐκτός ἂν πάρῃς τὰ τρίχίνα αὐτά πτωχὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ὀλίγα βιβλία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀποτελεῖται ὁλόκληρος ἡ περιουσία μου. Ἐξορίαν δέν γνωρίζω, ἐφ' ὅσον δέν εἶμαι πουθενά ἐγκατεστημένος, καὶ οὔτε αὐτὴν τὴν πόλιν πού κατοικῶ τώρα θεωρῶ ἰδικήν μου, ἀλλὰ θά ἔχω ὡς πατρίδα μου κάθε τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον θά μέ ρίψουν· μᾶλλον δέ κάθε τόπον θεωρῶ τοῦ Θεοῦ τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐγὼ εἶμαι ξένος καὶ πάροικος. Αἱ βάσανοι δέ τί ἡμποροῦν νά κάμουν εἰς ἄνθρωπον πού ἔχει τόσον ἀσθενικόν σῶμα; Ἐκτός ἂν λέγῃς βάσανον τὴν πρώτην πληγὴν, μέ τὴν ὁποίαν θά πέσῃ τό σῶμα τοῦτο. Μόνον τῆς πληγῆς αὐτῆς εἶσαι κύριος. Ὅσον διὰ τὸν θάνατον, θά εἶναι δι' ἐμέ εὐεργεσία. Διότι θά μέ στείλῃς ταχύτερον εἰς τὸν Θεόν, διὰ τὸν ὁποῖον ζῶ καὶ πολιτεύομαι καὶ χάριν τοῦ ὁποίου ἐνεκρώθην κατὰ τό πλεῖστον καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπὸ πολλοῦ χρόνου σπεύδω.

Ἀπὸ τὰς ἀπαντήσεις αὐτάς τοῦ Βασιλείου ἐξεπλάγῃ ὁ ὕπαρχος. Κανείς, εἶπε, δέν μοῦ ὠμίλησε μέχρι σήμερον μέ τοιοῦτον τρόπον καὶ μέ τόσον μεγάλην παρρησίαν.

-Ἴσως δέν συνήνητες ποτέ ἐπίσκοπον, ἀπήντησεν ὁ Βασίλειος· διότι, ἂν συναντοῦσες πραγματικόν τοιοῦτον, ὁ ὁποῖος ἀγωνίζεται διὰ τὴν ὀρθὴν πίστιν, μέ αὐτόν τὸν τρόπον θά σοῦ ἀπαντούσε. Ἡμεῖς, ὧ ὕπαρχε, εἰς ὅλα μὲν τὰ ἄλλα ζητήματα εἴμεθα ἐπικεῖς καὶ ταπεινότεροι ἀπὸ κάθε ἄλλον ἄνθρωπον, διότι τοιαύτην ἐντολήν ἔχομεν ἀπὸ τὸν Κύριον· καὶ δέν σηκώνομεν μάτια ὄχι μόνον εἰς τόσον μεγάλην ἐξουσίαν, ὅπως ἡ ἰδική σου, ἀλλ' οὐδέ εἰς τὸν τυχόντα ἄνθρωπον. Ἀλλ' ὅταν πρόκειται περὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τίθεται εἰς κίνδυνον ἡ εἰς αὐτόν πίστις, ὅλα

τά ἄλλα τά περιφρονοῦμεν καί εἰς αὐτόν μόνον ἀποβλέπομεν. Φωτιά δέ καί ξίφος καί θηρία καί ὄνυχες, πού κόπτουν τάς σάρκας, αὐτά δι' ἡμᾶς εἶναι μᾶλλον εὐχαρίστησις παρά ἐκφοβισμός. Διά τοῦτο ὕβριζε, φοβέριζε, κάμε ὅ,τι θέλεις, χρησιμοποίησε τήν ἐξουσίαν σου. Ἄς ἀκούσῃ τήν ἀπάντησίν μου αὐτήν καί ὁ βασιλεύς. Ἐμέ βεβαίως δέν θά ὑποτάξῃς, οὔτε θά πείσῃς νά ταχθῶ μέ τό μέρος τῆς αἰρετικῆς ἀσεβείας, ἔστω καί ἂν ἀπειλήσῃς ἀκόμη τρομερώτερα.

Ἀφοῦ ἤκουσεν αὐτά ὁ ὑπαρχος καί ἐνόησεν ὅτι τό ψυχικόν σθένος τοῦ Βασιλείου εἶναι ἀκατάβλητον καί ἀκλόνητον καί ἀήττητον, τόν διέταξε μέν νά ἐξέλθῃ ἔξω, ὅχι ὅμως μέ τόν ἴδιον τόνον τῆς ἀπειλῆς, ἀλλά μέ κάποιον σεβασμόν. Αὐτός δέ παρουσιάσθη ἀμέσως κατόπιν εἰς τόν βασιλέα καί τοῦ εἶπεν: Ἐνικήθημεν, βασιλεῦ, ἀπό τόν προϊστάμενον τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός εἶναι ἀνώτερος ἀπειλῶν καί ἰσχυρότερος τῆς πειθοῦς. Ἄς προσπαθῶμεν νά ἐκφοβίσωμεν κανένα δειλόν. Ἀλλά τοῦτον ἥ πρέπει φανερά διά τῆς βίας νά καταβάλωμεν, ἥ νά μή περιμένωμεν νά ὑποχωρήσῃ μέ ἀπειλάς...». (Ἐπιτάφιος εἰς τόν Μ. Βασίλειον, Ρ.Γ.36, στ.557 ἐπ.). Αὐτός ὁ χριστιανικός ὀρθόδοξος ἡρωϊσμός λάμπρυνε τήν προσωπικότητα τοῦ Μ. Βασιλείου καί ἀνεδείχθη, πράγματι, «θεηγόρος ὀπλίτης παρατάξεως Κυρίου», ἕνας Ἐπίσκοπος, πρόμαχος τῆς ἀληθείας τῶν δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς τάξεως σ' αὐτή. Ἐνας πνευματικός ποιμήν πού διεφύλαξε τήν πίστη ἀνόθευτη, πού ἤλεγξε τούς ἀντιλέγοντες αἰρετικούς, κατέπαυσε τίς ταραχές καί τίς ἔριδες καί ρύθμισε σέ ἀρετή τόν βίον τοῦ ποιμνίου.

Δεύτερον σημεῖον, ἡ πλούσια ἀγάπη του. Ὁ Μ. Βασίλειος δέν ἀρκέστηκε μόνον στό κήρυγμα. Προχώρησε καί στά φιλόανθρωπα ἔργα χάριν τοῦ ποιμνίου του. Βρέθηκε κοντά στό πτωχό, στόν ἄρρωστο, στόν λεπρό, στό ὀρφανό, στόν γέροντα, στόν ἐγκαταλελειμμένο, στόν δυστυχῆ, στόν βασανισμένο συνάνθρωπό του. Ὅσον δέ ἀφορᾷ τό περίφημο συγκρότημα ἀγάπης τήν «Βασιλειάδα», ἃς ἀφήσουμε τόν θεοφόρο Γρηγόριο νά μᾶς τό περιγράψῃ: «Πήγαινε λίγο ἔξω ἀπό τήν πόλιν καί θά ἴδῃς τή νέα πόλιν (τή «Βασιλειάδα»), τό ταμεῖο ἐκεῖνο τῆς εὐσεβείας, τό κοινό θησαύρισμα τῶν πλουσίων, στό ὁποῖο κατατίθενται τά περισσεύματα τοῦ πλούτου, πού μέ τίς παραινέσεις τοῦ Βασιλείου ἔγιναν χρήσιμα καί ἀποτίναξαν τόν σκόρο καί δέν χαροποιοῦν τούς κλέφτες καί διαφεύγουν τόν φθόνο καί τήν φθορά τοῦ καιροῦ. Ἐκεῖ ἡ ἀρρώστια ἐξετάζεται μέ φιλοσοφική διάθεσι καί μακαρίζεται ἡ συμφορά καί ἡ συμπάθεια ἐξασκεῖται. Ποιά ἀξία ἔχουν μπρός στά φιλανθρωπικά αὐτά καθιδρύματα οἱ ἐπτάπυλεις Θῆβαι τῆς Βοιωτίας καί τῆς Αἰγύπτου καί τά βαβυλώνια τείχη καί ὁ τάφος τοῦ Μανσώλου στήν Καρία καί οἱ Πυραμίδες καί ὁ χάλκινος ὄγκος τοῦ Κολοσσοῦ, (τά οἰκοδομήματα αὐτά ἐθεωροῦντο σάν τά θαύματα τοῦ ἀρχαίου κόσμου), τά μεγέθη καί οἱ καλλωπισμοί τῶν εἰδωλολατρικῶν ναῶν, πού ἀνετράπησαν πιά καί δέν ὑπάρχουν, καί ὅσα ἄλλα θαυμάζουν καί ἐξιστοροῦν οἱ ἄνθρωποι, πού τίποτα δέν ὠφέλησαν τούς ἰδρυτάς τους, πλὴν ἀπό

λίγη δόξα»; (ὁ.π. παρ. στ. 577). Ὁ Μ. Βασίλειος κατ' αὐτόν τρόπον μᾶς ἔδειξε στήν πράξη τήν πρώτη καί μεγάλη θεία ἐντολή τό «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» (Ἰω. ιε',17). Ζωσμένος τό λέντιον τῆς διακονίας ἐπάνω ἀπό τό τετιμημένον ράσον του ἀληθῶς πραγματοποίησε θαυμαστό ἔργο φιλανθρωπίας, ἐλεημοσύνης, συμπόνιας καί ἀγάπης πρὸς τόν πλησίον. Μοναδικός ὁ Μ. Βασίλειος νά ἐμπνέει, νά παρακινεῖ καί νά ἐφαρμόζει τήν μεγάλη ἀρετή τῆς ἀγάπης.

Τρίτον, ἀξίζει ὅλως ἰδιαιτέρως νά προσέξουμε τό ἐντρύφημά του στή παιδεία. Τυχάνει ἀξιοθαύμαστον ὅτι ὁ Μ. Βασίλειος παρ' ὅλη τήν ποιμαντορική του ἐνασχόληση, εὑρίσκει τόν χρόνον νά διαθέτει πλούσια ἀπό ἄποψη ποσοῦ καί ποιοῦ συγγραφική παραγωγή. Ἄριστος κάτοχος τῆς κλασσικῆς παιδείας καί τῆς χριστιανικῆς γραμματείας, ὅλα τά ἔργα του παρουσιάζουν πρωτοτυπία, λογοτεχνικότητα, λυρισμό, ζωντάνια, μά προπαντός θεολογία. Ὁραιοτάτη εἶναι ἐν προκειμένῳ καί ἡ ἀναφορά πού κάμνει στήν πιστότητά του στήν παράδοση. Γράφει: «Ἦν ἐκ παιδός ἔλαβον ἔννοιαν περί Θεοῦ παρά τῆς μακαρίας μητρός μου καί τῆς μάμμης Μακρίνης, ταύτην αὐξηθεῖσαν ἔσχον ἐν ἑμαυτῷ· οὐ γάρ ἄλλα ἐξ ἄλλων μετέλαβον ἐν τῇ τοῦ λόγου συμπληρώσει ἀλλά τάς παραδοθείσας μοι παρ' αὐτῶν ἀρχάς ἐτελείωσα» (Ἐπιστολή 223, Πρὸς Εὐστάθιον Σεβαστείας, PG 32,825). Κυρίως οἱ δογματικές πραγματεῖες καί δὴ ὁ «Ἀνατρεπτικός τοῦ ἀπολογητικοῦ τοῦ δυσσεβοῦς Εὐκομίου», καί τά «Κεφάλαια τριάκοντα περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πρὸς τόν ἐν ἁγίοις Ἀμφιλόχιον ἐπίσκοπον Ἰκονίου» τόν κατέστησαν μέγα Πατέρα καί Διδάσκαλο τῆς Ἐκκλησίας καί τόσον χρήσιμον γιά τήν διατύπωση τῆς Ὁμολογίας τῆς Πίστεως τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειτα τά ἀσκητικά του συγγράμματα «Ὅροι κατὰ πλάτος» καί «Ὅροι κατ' ἐπιτομήν» καθώρισαν καί ἔδωκαν λύσεις στά κεφαλαιώδη ζητήματα τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ἀκόμη οἱ ἐρμηνευτικές ὁμιλίες, ὅπως οἱ ἐννέα ὁμιλίες του «Εἰς τήν Ἑξαήμερον», οἱ ὁμιλίες του στούς Ψαλμούς, οἱ ὁμιλίες του εἰς τό «Πρόσεχε σεαυτῷ» καί εἰς τό «Καθελῶ μου τάς ἀποθήκας καί μερίζοντας οἰκοδομήσω καί περί πλεονεξίας», ἡ ἄλλη ὁμιλία του «Ἐν λιμῷ καί αὐχμῷ», οἱ ἠθικές, ὅπως ἀποκαλοῦνται ὁμιλίες του, (ὅπως, περί νηστείας, πρὸς τούς πλουτοῦντας, κατὰ ὀργιζομένων, περί φθόνου, κατὰ μεθυόντων, περί ταπεινοφροσύνης κ.ἄ.), ἀλλά καί οἱ ἐγκωμιαστικές πρὸς μάρτυρες τῆς πίστεως, ὅλα αὐτά τά κείμενα ἀποτελοῦν πολύτιμον θησαύρισμα παιδείας, ἀγωγῆς ἡθους, ἀνώτερου πνευματικοῦ πολιτισμοῦ. Κλείνουμε τήν παράγραφο αὕτη μέ τήν ἀναφορά στό σπουδαιότατο σύγγραμμά του ὑπὸ τόν τίτλο: «Πρὸς τούς νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἐλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων», τό ὁποῖο ἀξιολογήθηκε ὡς λίαν ἐξαιρετικό κείμενο γραμμένο ἀπό Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας, πού καθορίζει κατ' ἄριστον τρόπον τίς σχέσεις ἐλληνισμοῦ καί χριστιανισμοῦ. Μάλιστα ἐκτιμήθηκε πολύ ἤδη καί κατὰ τήν ἐποχή τῆς Ἀναγεννήσεως, γι' αὐτό καί ἡ ἐκδοθεῖσα στά λατινικά πρώτη ἔκδοση τό 1459 μ.Χ. , ἐπανεξεδόθηκε σέ εἴκοσι ἐκδόσεις μέχρι τοῦ 1500 μ.Χ., ἀλλά καί στήν

έλληνική έκδοτική παραγωγή έτυχε μεγάλης κυκλοφορίας.

Παραθέτουμε τό άξιόλογο σημείο τής πραγματείας πού διαπραγματεύεται τήν όρθή έπιλογή πού όφείλουμε νά έχουμε ως πρός τά τοῦ προχριστιανικοῦ κόσμου διανοήματα σέ σχέση πάντα μέ τήν Άγία Γραφή. Γράφει ό σοφός Ίεράρχης: «Άλλά θά δεχθοῦμεν από αὐτούς έκεῖνα μάλιστα μέ τά όποῖα έπήνεσαν τήν άρετήν ἢ έστιγμάτισαν τήν κακίαν. Όπως δηλαδή από τά άνθη άλλοι μέν άπολαμβάνουν μόνον τήν εύωδίαν καί τό χρῶμα, αἱ δέ μέλισσαι ἠμποροῦν νά παίρνουν καί τό μέλι άπ' αὐτά, έτσι λοιπόν καί έδῶ εἶναι δυνατόν, αὐτοί πού δέν έπιδιώκουν μόνον τό τερπνόν καί τό εύχάριστον από τούς λόγους αὐτούς νά άποθησαυρίσουν καί κάποιαν ώφέλειαν εἰς τήν ψυχήν των. Σύμφωνα λοιπόν μέ ὅλην τήν εἰκόνα τῶν μελισσῶν πρέπει νά χρησιμοποιήτε τά βιβλία. Διότι καί έκεῖναι οὔτε πηγαίνουν ὁμοίως εἰς ὅλα τά λουλούδια, οὔτε πάλιν προσπαθοῦν νά τά κουβαλήσουν ὁλόκληρα αὐτά, εἰς τά όποῖα πετοῦν, άλλ' άφοῦ πάρουν από αὐτά ὅσον εἶναι κατάλληλον εἰς τήν έργασίαν, τό υπόλοιπον τό άφήνουν καί φεύγουν. Καί ἡμεῖς έάν εἴμεθα σώφρονες, άφοῦ άποκομίσωμεν άπ' αὐτά ὅσον μᾶς εἶναι οἰκεῖον καί συγγενεύει πρός τήν αλήθειαν τά υπόλοιπα θά τά παρατρέξωμεν. Καί ὅπως, ὅταν κόπτωμεν από τήν τριανταφυλλιάν τό άνθος, παραμερίζωμεν τά άγκάθια, έτσι καί εἰς τήν περίπτωσιν τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν, άφοῦ καρπωθοῦμεν από αὐτά ὅσον εἶναι χρήσιμον, ἄς προφυλαχθοῦμεν από τό βλαβερόν. Εὐθύς λοιπόν έξ' άρχῆς πρέπει νά έξετάζωμεν τό καθένα από τά μαθήματα καί νά τό προσαρμόζωμεν πρός τόν σκοπόν, φέροντες, σύμφωνα μέ τήν δωρικήν παροιμίαν, τήν πέτραν πρός τό αλάδι.» (ΕΠΕ, τ. 7, σελ.327).

Τέταρτον, ποιμαντική μέριμνα μέ τήν έπιστολογραφία. Ίσως παραξενεύει, πώς μέ τίς έπιστολές πού έγραφε καί έστελνε ό Μ. Βασίλειος, έφερνε καί μ' αὐτόν τόν τρόπο τούς συνανθρώπους του κοντά του, κάτω από τήν σκέπη τής Έκκλησίας. Καί ὅμως, αὐτό ἦταν ἡ πραγματικότητα. Μέ τήν έπιστολογραφία έκαμνε ποιμαντική. Καί ἦσαν πολλές οἱ περιπτώσεις πού έπρεπε νά σταθεῖ ως αλήθινός ποιμένας, ως στοργικός πατέρας, τροφεύς πενήτων, προστάτης ὀρφανῶν, ιατρός τῶν άσθενῶν, διαιτητής καί δικαστής αντιμαχομένων μερίδων, παρηγορητής πενθούντων, άντιλήπτωρ άδικουμένων, διδάσκαλος πονεμένων ψυχῶν αλλά καί ὁμολογητής πίστεως. Έγραφε δέ τίς έπιστολές αὐτές μ' ἓνα καί μοναδικό σκοπό: «Ὁφελείας ἔνεκεν τῶν άδελφῶν» (Έπιστ. VIII). Γι' αὐτό καί ἡ έπιστολογραφία του καλύπτει πλεῖστα ὅσα θέματα τής έποχῆς του καί ό ὄγκος τῶν έπιστολῶν, περί τίς 315 περίπου άποτελοῦν σελίδες τριῶν ὁλόκληρων τόμων στίς Πατερικές Έκδόσεις «Γρ. Παλαμᾶς», Έλληνες Πατέρες τής Έκκλησίας, (Βασιλείου Καισαρείας τοῦ Μεγάλου, Άπαντα τά έργα).

Ίδού ἓνα μικρό δεῖγμα τής έπιστολογραφίας του. Γράφει πρός τήν σύζυγον τοῦ

διαπρεποῦς ἀξιωματικοῦ Ἀρινθαίου ὁ ὁποῖος ἀπεβίωσε: «...Βεβαίως ποῖος δέν ἐστέναξε διὰ τόν ἄνδρα ἐκεῖνον; Καί ποῖος ἔχει τόσον λιθίνην καρδίαν, ὥστε νά μή ἀφήσῃ δι' αὐτόν θερμά δάκρυα; Ἐγώ μάλιστα κατελήφθην ἀπό περισσοτέραν κατήφειαν, καθῶς ἔλαβα ὑπ' ὄψιν καί τās εἰδικάς τιμάς τοῦ ἀνδρός πρὸς ἐμέ καί τήν παντοειδῆ πρὸς τās Ἐκκλησίας προστασίαν του. Ἀλλ' ὅμως ἐσκέφθημεν ὅτι, ἀφοῦ εἶναι ἄνθρωπος καί ἐξεπλήρωσεν εἰς τόν βίον τοῦτον τὰ καθήκοντά του, προσελήφθη πάλιν ἀπό τόν κατευθύνοντα τήν τύχην μας Θεόν εἰς τόν κατάλληλον χρόνον. Αὐτά εἶναι πού παρακαλοῦμεν τήν φρόνησίν σου νά ἐνθυμῆται, ὥστε νά διατηρήσῃ τήν γαλήνην της διὰ τό συμβάν καί, κατὰ τό δυνατόν, νά βαστάσῃ μέ ψυχραιμίαν τήν συμφοράν. Βεβαίως ὁ χρόνος εἶναι ἱκανός νά μαλάξῃ τήν καρδίαν σου καί νά ἐπιτρέψῃ τήν ἐπικράτησιν τῆς λογικῆς. Ἀλλ' ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη σου πρὸς τόν ἄνδρα σου, καί ἡ πρὸς ὅλους καλωσύνη σου ἄλλωστε, μᾶς προκαλεῖ τήν ὑποψίαν μήπως παραδοθῇς εἰς τήν ἀπελπισίαν, ἀφοῦ λόγῳ τῆς λεπτότητος τῶν συναισθημάτων σου ἐδέχθης τόσον βαθείά τήν πληγὴν τῆς λύπης.

Λοιπόν ἡ διδασκαλία τῶν Γραφῶν εἶναι πάντοτε χρήσιμος, μάλιστα δέ εἰς τās τοιαύτας περιστάσεις. Νά ἐνθυμῆσαι λοιπόν τήν ἀπόφασιν τοῦ δημιουργοῦ ἡμῶν, κατὰ τήν ὁποίαν ὅλοι ὅσοι προήλθαμεν ἀπό τήν γῆν πάλιν εἰς τήν γῆν ἐπιστρέφουμεν καί κανεῖς δέν εἶναι τόσον μέγας, ὥστε νά φανῇ κυρίαρχος τῆς διαλύσεως.

Ἐπομένως ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἦτο καλός καί μέγας, καί εἶχε τήν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἐφάμιλλον μέ τήν ἀνδρείαν τοῦ σώματος, τό παραδέχομαι καί ἐγώ, καί μάλιστα ὑπερέβαλεν ὅλους καί εἰς τὰ δύο. Ἀλλά παρὰ ταῦτα ἦτο ἄνθρωπος καί φυσικά ἀπέθανεν, ὅπως ὁ Ἀδάμ, ὅπως ὁ Ἄβελ, ὅπως ὁ Νῶε, ὅπως ὁ Ἀβραάμ, ὅπως ὁ Μωυσῆς, ὅπως ὁποιοσδήποτε ἄλλος τόν ὁποῖον εἶναι δυνατόν νά μνημονεύσῃς ἀπό τούς μετέχοντας τῆς ἰδίας φύσεως... Ἀπεδήμησε μέ λαμπρόν θάνατον, χωρὶς νά ἔχῃ καμφοῇ ἀπό γῆρας χωρὶς νά ἔχῃ στερηθῇ τίποτε ἀπό τήν δόξαν του, μέγας εἰς τόν παρόντα βίον καί μέγας εἰς τόν μέλλοντα, χωρὶς νά ἔχῃ χάσῃ τίποτε ἀπό τήν παροῦσαν λαμπρότητα ἐν ὅψει τῆς ἐλπιζομένης δόξης, διότι εἶχε καθαρῶς κάθε κηλῖδα τῆς ψυχῆς του μέ τό λουτρόν τῆς παλιγγενεσίας ἀκριβῶς κατὰ τήν ἀναχώρησίν του ἀπό τόν βίον. Τό γεγονός δέ, ὅτι σύ ἔγινες πρόξενος καί συνεργός εἰς τοῦτο, φέρει μεγίστην παρηγορίαν.

Μετάφερε τώρα τήν ψυχὴν σου ἀπὸ τὰ παρόντα εἰς τὴν φροντίδα τῶν μελλόντων, ὥστε νὰ καταξιωθῇς δι' ἀγαθῶν ἔργων νὰ καταλάβῃς τὸν ὅμοιον μέ αὐτόν τόπον ἀναπαύσεως. Νὰ φεισθῇς τῆς γηραιᾶς μητρός, νὰ φεισθῇς τῆς νεαρᾶς θυγατρός, εἰς τὰς ὁποίας ἔχεις μείνει ἡ μοναδική παρηγορία. Γίνε ὑπόδειγμα ἀνδρείας εἰς τὰς ἄλλας γυναῖκας καὶ ρύθμισε τὴν λύπην σου κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οὔτε νὰ τὴν ἐκβάλῃς ἀπὸ τὴν καρδίαν οὔτε νὰ καταποθῇς ἀπὸ αὐτήν.

Καὶ τέλος ρίψε τὰ βλέμματά σου πρὸς τὸν μεγάλον μισθὸν τῆς ὑπομονῆς, τὸν ὁποῖον ἔχει ὑποσχεθεῖ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς ἀνταπόδοσιν τῶν πράξεων μας εἰς τὸν βίον». (Ἐπιστ.269).

Σέ ἄλλη περίπτωση γράφει παραμυθητικῶς πρὸς πατέρα γιὰ τὸν θάνατο τοῦ νεαροῦ φοιτητοῦ υἱοῦ του: «...Ἐφυγε παιδί ἀκόμη, εἰς ἡλικίαν πού ἀξίζει περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλην νὰ ζῇ κανεῖς, διαπρέπον εἰς τοὺς ὀμίλους τῶν συνομηλίκων, ἀγαπητὸς εἰς τοὺς διδασκάλους, δυνάμενος καὶ τὸν ἀγριώτατον ἄνθρωπον νὰ ἐλκύσῃ εἰς φιλίαν μέ μίαν ἀπλήν συνάντησιν, ὁξύνους εἰς τὰ μαθήματα, πρᾶος εἰς τὸ ἦθος, συνεσταλμένος περισσότερο ἀπὸ ὅσον ἡ ἡλικία του δικαιολογεῖ. Καὶ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ ἂν ἔλεγε κανεῖς, θὰ ἔλεγεν ὀλιγώτερα τῆς ἀληθείας... Τό ὅτι δέ ἀπέθανε πρόωρα καὶ πρὶν χορτάσῃ τὴν ζωὴν καὶ πρὶν ἔλθῃ εἰς τὸ πλήρες μέτρον τῆς ἡλικίας καὶ φανῇ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀφήσῃ διαδόχους εἰς τὴν οἰκογένειάν του, αὐτὰ δέν ἀποτελοῦν αἷτιον αὐξήσεως τοῦ πάθους, ὅπως εἶμαι πεπεισμένος, ἀλλὰ παραμυθίαν διὰ τό συμβάν... Δέν διέπραξε κακόν, δέν ἐμηχανεύθη δόλον κατὰ τοῦ πλησίον, δέν ἦλθεν εἰς ἀνάγκην ν' ἀναμιχθῇ εἰς ὀμίλους πονηρῶν ἀνθρώπων, δέν ἐνεπλάκη εἰς τὰς κακίας τῆς ἀγορᾶς, δέν ὑπεβλήθη εἰς τὴν ἀνάγκην πού προκαλεῖ ἁμαρτήματα, εἰς ψεῦδος, εἰς ἀγνωμοσύνην, εἰς πλεονεξίαν, εἰς φιληδονίαν, εἰς τὰ πάθη τῆς σαρκός, ὅσα ἐκ φύσεως γεννῶνται εἰς τὰς ἀναγώγους ψυχάς. Ἀπῆλθε χωρὶς νὰ ἔχῃ τὴν ψυχὴν κατεστιγμένην μέ καμμίαν κηλίδα, ἀλλ' ἀνεχώρησε πρὸς τὸν ἀνώτερον προορισμὸν καθαρός.

Δέν κατέκρυψεν ἡ γῆ τὸν ἀγαπητόν, ἀλλὰ τὸν ὑπεδέχθη ὁ οὐρανός. Ὁ Θεὸς πού οἰκονομεῖ τὸν βίον μας, πού καθορίζει διὰ τὸν καθένα τὰ χρονικὰ ὅρια πού τὸν ἔφεραν εἰς τὴν ζωὴν ταύτην, αὐτός τὸν μετέστησεν.

Ἔχομεν ὡς μάθημα διὰ τὰς ὑπερβολικὰς συμφορὰς τὴν περιβόητον ἐκείνην φωνὴν τοῦ μεγάλου Ἰώβ· «ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο· ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο. Εἴη τό ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἐπιστ. 300).

Σέ ἀπαντητικὴ ἐπιστολὴ του πρὸς τὸν Οὐαλεριανὸν Ἐπίσκοπο Ἰλλυρίων γράφει: «Εὐχαριστία ὀφείλεται εἰς τὸν Κύριον πού μᾶς ἔδωσε νὰ ἴδωμεν εἰς τὴν

καθαρότητά σου καρπὸν ἀρχαίας ἀγάπης, διότι, ἂν καί εἴσαι εἰς τόσον μακρυνήν ἀπόστασιν σωματικῶς, συνεδέθης μέ ἡμᾶς διὰ γράμματος καί, ἐναγκαλισθεῖς ἡμᾶς μέ πνευματικόν καί ἅγιον πόθον, ἐγέννησες εἰς τὰς ψυχὰς μας ἄρρητον ἔρωτα. Διότι ἀντελήφθημεν ἐν τῇ πράξει τὴν δύναμιν τῆς παροιμίας «ὅ,τι εἶναι τό κρῦο νερό εἰς διψασμένην ψυχὴν τό ἴδιον εἶναι εὐχάριστος εἶδηςις ἀπὸ μακρυνήν χώραν».

Διότι εἰς τὰ μέρη μας ὑπάρχει πείνα ἀγάπης, τιμιώτατε ἀδελφέ. Καί ἡ αἰτία εἶναι προφανής· τό ὅτι λόγω πλησμονῆς τῆς ἁμαρτίας ἐκρύωσεν ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς τό γράμμα σου μᾶς ἐφάνη ἀξιολογώτατον καί σοῦ ἀπαντῶμεν διὰ μέσου τοῦ ἰδίου ἀνδρός, τοῦ εὐλαβεστάτου συνδιακόνου ἡμῶν καί ἀδελφοῦ Σαβίνου. Δι' αὐτοῦ δέ σοῦ καθιστῶμεν γνωστήν τὴν κατάστασιν ἡμῶν καί σέ παρακαλοῦμεν νά ἐπαγρυπνῇς εἰς τὰς ὑπέρ ἡμῶν προσευχάς....» (Ἐπιστ. 91).

Σέ συστατική ἐπιστολή του πρὸς Κηνσίτορα (τιμητήν) γράφει: «Ἐπειδὴ δέ ὁ Θεός σέ ἐκάλεσεν εἰς ἀξίωμα πού παρουσιάζει εὐχέρειαν φιλανθρωπίας, διὰ τοῦ ὁποίου εἶναι δυνατόν νά ἀνακουφισθῇ ἡ πατρίς μας πού ἡρειπώθη ἐντελῶς, νομίζω ὅτι ἀρμόζει νά ὑπενθυμίσω τὴν χρηστότητά σου νά καταξιώσης τόν ἑαυτό σου, μέ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀνταποδόσεως παρὰ τοῦ Θεοῦ, νά παρουσιάσῃς τοῦτον τοιοῦτον ὥστε ν' ἀξιωθῇς ἀθανάτου μνήμης, καί νά γίνῃς κληρονόμος αἰωνίας ἀναπαύσεως, μέ τό νά καταστήσῃς ἐλαφροτέρας τὰς θλίψεις εἰς τούς ὑποφέροντας». (Ἐπιστ.83).

Γράφει, λοιπόν, ἐπιστολές πολλές ὁ Μ. Βασίλειος πρὸς συνεπισκόπους του, πρὸς διαφόρους κληρικούς, πρὸς μοναχοὺς, πρὸς καθηγητὲς ρητορικῆς, πρὸς πολιτικούς ἄρχοντες, πρὸς διαφόρους ἀξιωματούχους, πρὸς φίλους, πρὸς ἀπλούς συνανθρώπους του. Τυγχάνει, κατὰ συνέπειαν, μέγας ἐπιστολογράφος καί ἀληθῆς κοινωνιολόγος χάριτος, ἀληθείας καί ἀγάπης, ἥδη τόν 4ο αἰῶνα.

Πέμπτον. Τό τελευταῖο σημεῖο πού μᾶς δίδεται ἡ δυνατότητα νά παρουσιάσουμε ἀπὸ τόν μέγα Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ἀπαράμιλλη Θεία Λειτουργία του. Ὅπως γιὰ τὰ ἱερά Εὐαγγέλια ἔχει λεχθεῖ ὅτι ἀρκεῖ ἡ Παραβολή τοῦ ἀσώτου, τό Εὐαγγέλιο τῶν Εὐαγγελίων, γιὰ νά ἀποκαλυφθεῖ τό νόημα τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, ἔτσι καί ἡ Θ. Λειτουργία τοῦ Μεγ. Βασιλείου ἀποτελεῖ τό ἀπόσταγμα τῆς θεοσέβειας καί τῆς θεοπτίας τῶν θείων τοῦ σοφοῦ ἱεράρχου. «Ὁλος ἱερωμένος Θεῷ», ὁ μέγας Βασίλειος ἀληθῆς ἱεροφάντης, μυσταγωγός τῶν θείων Μυστηρίων, ἔσυρε προσευχόμενος τὴν γραφίδα του «στὶς μεμβράνες» καί πρόσφερε στήν λατρεύουσα Ἐκκλησία τὴν καταπληκτικὴ καί μεγαλόπρεπη Θεία Λειτουργία του. Πρόκειται γιὰ ἓνα θεολογικώτατο κείμενο πού μᾶς κάνει, εἰλικρινά, νά βιώνουμε μ' ὅλη μας τὴν ὑπαρξη, ὅλες τίς δεήσεις καί τίς ὑπέροχες εὐχές κατὰ τὴν τέλεση αὐτῆς τῆς Θείας Μυσταγωγίας.

Πώς, όταν αναγιγνώσκεις στην Εύχή της αναφοράς: «...Ὁ ὢν, Δέσποτα, Κύριε Θεέ, Πάτερ Παντοκράτορ, προσκυνητέ, ἄξιον ὡς ἀληθῶς, καὶ δίκαιον καὶ πρέπον τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς ἁγιωσύνης σου, σὲ αἰνεῖν, σὲ ὑμνεῖν, σὲ εὐλογεῖν, σὲ προσκυνεῖν, σοὶ εὐχαριστεῖν, σὲ δοξάζειν τὸν μόνον ὄντως ὄντα Θεόν, καὶ σοὶ προσφέρειν ἓν καρδίᾳ συντετριμμένη, καὶ πνεύματι ταπεινώσεως τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν ἡμῶν· ὅτι σὺ εἶ ὁ χαρισάμενος ἡμῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς σῆς ἀληθείας....», νά μὴν βρεθεῖς σέ βαθυτάτη κατάνυξη καὶ περισυλλογή;

Πώς, όταν προφέρεις τὰ λόγια: «Μετὰ τούτων τῶν μακαρίων Δυνάμεων, Δέσποτα φιλόανθρωπε, καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ βοῶμεν καὶ λέγομεν· Ἅγιος εἶ, ὡς ἀληθῶς, καὶ πανάγιος, καὶ οὐκ ἔστι μέτρον τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς ἁγιωσύνης σου, καὶ ὅσιος ἓν πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, ὅτι ἓν δικαιοσύνη καὶ κρίσει ἀληθινῇ πάντα ἐπήγαγες ἡμῖν...», οἱ παλμοὶ τῆς καρδιᾶς σου νά μὴν κτυποῦν μόνον διὰ τὸν Χριστόν πού θυσιάζεται γιὰ τὴν σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου; Πώς, όταν ψελλίζεις τὰ «φρικτά» λόγια: «Διὰ τοῦτο, Δέσποτα, Πανάγιε καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξιοι δοῦλοί σου, οἱ καταξιωθέντες λειτουργεῖν τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ, οὐ διὰ τὰς δικαιοσύνας ἡμῶν, οὐ γὰρ ἐποιήσαμεν τι ἀγαθὸν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐλέη σου, καὶ τοὺς οἰκτιρμούς σου, οὓς ἐξέχεας πλουσίως ἐφ' ἡμᾶς, θαρροῦντες προσεγγίζομεν τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ· καὶ προθέντες τὰ ἀντίτυπα τοῦ ἁγίου Σώματος καὶ Αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου, σοῦ δεόμεθα, καὶ σὲ παρακαλοῦμεν, Ἄγιε, Ἁγίων, εὐδοκίᾳ τῆς σῆς ἀγαθότητος, ἐλθεῖν τὸ Πνεῦμά σου τὸ Ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα Δῶρα ταῦτα, καὶ εὐλογῆσαι αὐτά, καὶ ἁγιάσαι, καὶ ἀναδεῖξαι», καὶ στέκεσαι πλέον «ἐνώπιος ἐνωπίῳ» καὶ γίνεσαι καὶ σύ «θυσία ζῶσα, ἁγία, ἐνάρετος τῷ Θεῷ»; Ὅποια ἔλλαμψη καὶ ἔκσταση καὶ ιεροτότητα καὶ μυσταγωγία!

Ἀλλὰ καὶ πόσο συγκινητικὴ εἶναι καὶ ἡ στιγμή ἀμέσως μετὰ τὸν καθαγιασμό τῶν Τιμίων Δώρων, ὅταν ὁ μέγας Ἱεράρχης Βασίλειος ἔρχεται καὶ ἐνθυμεῖται καὶ μνημονεύει τίς διάφορες τάξεις τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας, ἐνῶ συγχρόνως στρέφει τὸν νοῦ του καὶ στὴν θριαμβεύουσα Ἐκκλησία «ἐν οὐρανοῖς»!

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ ἡ μνημόνευση: «...Μνήσθητι Κύριε, τῶν ἐν ἐρημίαις, καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς... Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ περιεστῶτος λαοῦ, καὶ τῶν δι' εὐλόγους αἰτίας ἀπολειφθέντων, καὶ ἐλέησον αὐτοὺς καὶ ἡμᾶς, κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου. Τὰ ταμεῖα αὐτῶν ἔμπλησον παντὸς ἀγαθοῦ, τὰς συζυγίας αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ διατήρησον, τὰ νήπια ἔκθρεψον, τὴν νεότητα παιδαγωγήσον, τὸ γῆρας περικράτησον, τοὺς ὀλιγοψύχους παραμύθησαι, τοὺς ἐσκορπισμένους ἐπισυνάγαγε, τοὺς πεπλανημένους ἐπανάγαγε, καὶ σύναψον τῇ Ἀγίᾳ σου Καθολικῇ, καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Τοὺς ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐλευθέρωσον, τοῖς πλέουσι σύμπλευσον, τοῖς ὁδοιποροῦσι συνόδευσον, χηρῶν πρόστηθι, ὀρφανῶν ὑπεράσπισον, αἰχμαλώτους ῥῦσαι,

νοσοῦντας ἴασαι. Τῶν ἐν βήμασι, καὶ μετάλλοις, καὶ ἐξορίαις, καὶ πικραῖς δουλείαις, καὶ πάσῃ θλίψει καὶ ἀνάγκῃ καὶ περιστάσει ὄντων, μνημόνευσον, ὁ Θεός, καὶ πάντων τῶν δεομένων τῆς μεγάλης σου εὐσπλαγχνίας, καὶ τῶν ἀγαπώντων ἡμᾶς καὶ τῶν μισούντων, καὶ τῶν ἐντειλαμένων ἡμῖν τοῖς ἀναξίοις εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν. Καὶ παντὸς τοῦ Λαοῦ σου μνήσθητι, Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἐπὶ πάντας ἔκχεον τὸ πλούσιόν σου ἔλεος, πᾶσι παρέχων τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα. Καὶ ὧν ἡμεῖς οὐκ ἐμνημονεύσαμεν, δι’ ἄγνοιαν ἢ λήθην, ἢ πλῆθος ὀνομάτων, αὐτὸς μνημόνευσον, ὁ Θεός, ὁ εἰδὼς ἐκάστου τὴν ἡλικίαν, καὶ τὴν προσηγορίαν, ὁ εἰδὼς ἕκαστον ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ...». Ὁ Μέγας Βασίλειος ὅλους τοὺς σκέπτεται, ὅλους τοὺς φέρνει στό θυσιαστήριον, γιὰ ὅλους προσεύχεται. Αὐτὸς ἦταν ὁ ἀφθαστος λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου καὶ αὐτὰ μᾶς κληροδοτεῖ ὡς μέγα θησαύρισμα μὲ τὴν Λειτουργία του.

Γιὰ τὸν σοφὸ Ἱεράρχη, ἡ Θεία Λειτουργία δέν ἦταν μία ἐξωτερικὴ ἀπομίμηση ὠρισμένων τύπων, ἀλλὰ βίωση τοῦ μυστηρίου τῆς σωτηρίας, συμμετοχὴ στό Πάθος, στό Σταυρό, στό θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ. Ἐνώπιον τῆς Ἁγίας Τραπέζης αἰσθανόταν τό «σταυρώσιμο Πάσχα» καὶ συνάμα τό «ἀναστάσιμο Πάσχα», βίωνε τὸν «Βασιλέα τῆς δόξης», καὶ ὅλον τό εἶναι του ἔλαμπε ὑπὸ τοῦ φωτός τῆς νέας πραγματικότητος, τῆς πρόγευσης τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, στήν ὁποία ἀξιώθηκε νὰ καταστεῖ μέτοχος μετὰ τὴν ὁσιακὴ κοίμησίν του (†379) καὶ νὰ τελεῖ ἐκεῖ τὴν ἄϋλον λειτουργία.

Τῷ ὄντι, δέν εἶναι ὑπερβολή. Οὐρανοφάντωρ καὶ τότε στήν Καππαδοκία καὶ τώρα στὸν 21ο αἰῶνα μας, Βασίλειος, ὁ Μέγας Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας.